

ВАСИЛ ЦОНЕВ
НИЕ С БАЩА МИ КУПУВАМЕ
ОБУЩА

chitanka.info

Нямаше как, трябваше да ми купят обуца.

Баща ми все казваше, че такива галоши нямало никъде. Това били английски галоши, страшни галоши били, лично човекът, който му ги дал под честна дума, заявил, че ги взел от самата Англия.

— Англия, това е голяма държава, мойто момче — казваше баща ми, — сериозна държава. Ти знаеш ли кой е адмирал Нелсон?

И ми разказваше подробно за битките при Абукир и Трафалгар, за черната превръзка над изваденото око на адмирала, за обесения на адмиралската мачта граф Карачиола и за всички останали Нелсонови подвизи, за да повдигне духа ми и ме накара да се гордея с английските си галоши.

— И най-новите галоши не струват пара в сравнение с твоите — настояваше той, — и сто кръпки да им сложим, пак ще са по-добри от разни ми ти там галоши и шушони, дето ги продават на пазара. Твоите галоши, моето момче...

С тези обяснения аз изкарах сума ти време, но накрая се получи „франс“, както казваше Иван Иванич, бивш белогвардейски капитан, а понастоящем бояджия и колега на баща ми.

Човек можеш да убедиш, но неодоухотворените твари — не!

Без да държат сметка за своето величие и благороден произход, галошите по най-предателски начин се разпраха по всички посоки. В ушите ми звъннаха оръдейни изстрели, знамето на адмиралския кораб се спусна наполовина в знак на траур.

Баща ми държеше парчетата на бившите галоши в ръцете си, обръщаше ги на всички посоки, за да спечели време, но нямаше как.

— Мда — каза най-сетне той, — ясно.

Слава богу — най-сетне това, което отдавна ми беше станало ясно, му се изясни и на него.

Облечени парадно, ние тръгнахме към София.

— Покупката е много важно нещо, моето момче — каза баща ми, като оправяше яката на матроското ми костюмче, — това е нещо като сватба — ти ще свържеш живота си сега с едни нови обуца. Ще делиш скърби и радости с тях години наред и затова трябва да бъдеш облечен, както трябва. Присъстващите също трябва да бъдат облечени парадно — ти видял ли си на сватба лошо облечени хора? Дори и циганите, които свирят, си лъскат обувките с боя за печка. Ти забелязал ли си това? Никак не мога да разбера защо ги правят тия работи — боята за

обувки е по-евтина от боята за печка, но циганите — не. Те си знаят — за сватба си лъскат обувките с боя за печка. Те си мислят навярно, че обувките стават като лачени. Интересни хора са циганите, моето момче — много шантави и весели, — лично на мен много ми харесват, само се пазя да не забележат това, защото веднага почват да ме прегръщат и искат да ги черпя.

След циганите баща ми мина на евреите.

— Виж — евреите са съвсем друго нещо. Всъщност те не са никакви евреи, а са си чисти финикийци. Можеш ли да си представиш — евреите са били само сто хиляди, а финикийците — десет милиона. И изведнъж — за петдесетина години — изчезват като в дупка и се появяват десет милиона и сто хиляди евреи. Просто приемат израилтянството, и това ти е. А финикийците — охо! Те измислиха писмеността, те измислиха мореплаването, те измислиха цифрите. Голям народ, моето момче.

Аз се чудех защо беше цялата тази тирада в полза на еврейството, но когато видях носа на съдържателя на „Сила“, магазина за обуца, разбрах накъде е биел баща ми. Той просто е искал да повдигне уважението ми към обувките, които щях да нося от сега нататък.

Като видя баща ми, съдържателят подскочи като ужилен, плесна с ръце и изкрещя:

— Сара! Сара! Ела да видиш кой ни е дошъл на гости! Сараааааа!

Сара изскочи от съседната врата, която вероятно водеше към жилището им. Като видя баща ми, тя така ахна, сякаш виждаше родната си майка след стогодишна раздяла.

— Господин Димитър — плесна с ръце тя, — ах, какъв човек! Какъв майстор! Ти трябва много да слушаш баща си, мойто момче — каза Сара, като ме целуна по челото. — Той така боядиса, че на — пет години минаха, а боята си седи като нова.

Погледнах с едно око баща ми. Вместо него — до мен стоеше Нелсон — изпънат върху Трафалгарската колона.

— Сара — бързо кафе за господин Димитър. Боже — каква радост! — ахкаше и съдържателят. — Е, как се накани? Ей, какъв човек — заслужаваш да не ти говоря. От толкова години и чак сега.

Съдържателят дори не можеше да си помисли, че баща ми е дошъл в магазина да купува обувки. Какви обувки, защо обувки, да не би това да е магазин за обувки? Е, вярно — по рафтовете има сума ти кутии, но това са за клиентите. А тук е дошъл господин Димитър, бояджията, който така хубаво боядиса преди пет години, че на — боята още си седи на мястото.

И той, и жена му се редуваха да хващат ръката ми и да я търкат по стената — на — ето — не пуска. Хубава работа. Добра работа.

Когато се успокоиха и кафето стоеше пред баща ми, двамата започнаха разговор. Разговорът отначало беше на висок глас — за дъждовете, които валяха, и отражението върху посевите (баща ми живееше в София вече петнадесет години, но все се тюхкаше за посевите — ако е суха — нямало да станат житата, а ако много вали — ще прогният). Сетне минаха на кожата — тук съдържателят започна да се тюхка — вярно, качеството е по-добро, но цените — ай, ай, — какви цени. И да правиш обувки с такива кожи! Разбират ли купувачите? Не — нищо не разбират, а си искат старите цени.

Сетне, като се огледаха два-три пъти около себе си и излязоха навън да видят дали някой не идва, и като затвориха здраво вратата (оглеждайки се още веднъж-два пъти), започнаха да говорят на тих глас. Съдържателят ръкомахаше разгорещено, а баща ми се съгласяваше:

— Ама разбира се. По това се познава. Почнат ли да гонят евреите някъде — и за другите е лошо. Така ли беше в старата Русия, така беше. Така ли е сега в Германия, така е!

Сетне зашепнаха на толкова тих глас, че дори и аз не можех да чуя нещо. Те спореха ожесточено, това личеше по зачервените им лица, но спореха в ушите си. Единият казваше нещо на ухото на другия, а сетне другият му отвръщаше пак в ухото.

Най-накрая въздъхнаха, ръкуваха се и казаха:

— Е, това е.

Чак сега съдържателят метна око върху мен. Погледът му уж беше към лицето ми, но това беше само проформа; всъщност той ме омете целия, като главно се завъртя около обувката ми. Малко изненадан, съдържателят погледна обувките на баща ми. Явно озадачен, той се почеса.

За какъв дявол бяхме дошли?

И моите, и обувките на баща ми бяха здрави.

Баща ми се засмя:

— На брат му са.

Лицето на съдържателя засия:

— Ама това е чудесно! — каза той. — Колко хубаво! Тогава не му трябват обувки. Единият като ходи, другият ще си седи в къщи.

— Де да можеше — вдигна рамене баща ми, — ама на — заедно ходят на училище. Няма как.

Не бях виждал човек да се тюхка така. Какъв малшанс. Ей че работа. Колко е тежък животът. Тъкмо мислиш, че всичко ти е наред, и изведнъж — хайде — купувай обуца. Да беше по-рано, когато кожите бяха евтини — иди-доди, а сега — това е направо разорение. Но ние имаме страшен късмет. Това е да има човек приятели. Ако господин Димитър беше някакъв лош майстор — изобщо нямаше да има разговор, той — съдържателят — би го изгонил веднага. Той обича неговите клиенти да са като него — съвестни и добри майстори. Какъв късмет имам, че баща ми е такъв добър майстор!

Отново ръката ми започна да пипа стената — да, не пуска дяволската стена. А пет години са минали от боядисването. Баща ми мимоходом забеляза, че по „Пиротска“ има много магазини за обуца. Ако се разтърчи човек, може да намери и по-евтини. Но друго е да купиш от познат човек.

— Господин Димитър! — ужаси се съдържателят. — Ама разбира се. Сара, Сарааааа!

Сара отново се показва на вратата.

— Какво би казала, ако видиш господин Димитър да купува обувки от друг магазин?

Сара направи такава смаяна физиономия, че зяпнах и аз. Като се съвзе, тя поклати глава:

— Няма да повярвам на очите си.

— Видя ли — каза съдържателят, — Сара казва това. А Сара, това е...

И той обясни какво е Сара. От обяснението излезе, че Сара е надарена с невероятни способности. Например два дни преди атентата на „Света Неделя“ нещо я щракнало в коляното.

— Ще стане нещо — казала тя.

И ето.

А по време на горнооряховското земетресение — заиграло лявото й око. Мъжът й изтичал до будката, купил вестник и — там пишело всичко.

— Та, значи — каза баща ми, — аз искам да му купя обуца.

Сара и съдържателят замълчаха, сетне започнаха да си шушукат нещо. Като свършиха, Сара дойде до мен, събу едната обувка и погледна крака ми. Сетне се дръпна назад и ме изгледа от горе до долу. И пак се доближи до мен.

— Кафяви. С връзки по средата.

И си отиде.

Съдържателят разпери ръце:

— Сара каза.

Сетне отиде до рафтовете, погледна с премрежени очи и извади една кутия.

— Кафяви. С връзки по средата.

Обувките стояха пред мен. Съвсем нови. Кафяви. С връзки по средата. От тях лъхаше на ново, на купешко. Навярно скърцат, когато човек върви с тях.

Замижах и си представих. Великден. Улицата звънти от смях. И изведнъж — всичко млъква. И се ослушва. Нещо скърца.

Скръц, скръц — скърцам аз. С новите си обувки. Но все едно че не забелязвам. И говоря, както по-рано. Все едно че съм с галошите. Анчето ме гледа учудено:

— Ще играли ли с нас?

Да играя? С тях? Ах — да. Днес е Великден. На Великден винаги играем... Но сега не мога. Зает съм...

И отминавам.

Скръц, скръц — скърцат обувките ми.

А зад мен — тишина. Някои леко изсвирва. Ако ме поканят още веднъж — ще се върна. Но те не вярват, че човек с такива обувки може да играе с тях...

— Хайде да си ходим — каза баща ми.

Стреснах се.

— Как да си ходим? Защо да си ходим?

Съдържателят също недоумява. Изглежда, докато аз съм си мислел за Великден, той е казал някаква цена, която се е видяла недостъпна за баща ми.

— Аз ги давам на костюема цена — каза съдържателят, — господин Димитър. Моля ви се.

Но баща ми ме хвана за ръката. И протегна ръка на съдържателя.

— Но това е дюшеш, господин Димитър!

Изведнъж съдържателят дръпна баща ми и го изведе на светлина. Сноп лъчи паднаха върху обувките. Двамата дълго време спореха нещо шепнешком, размахваха ръце, удряха обувките отгоре и отдолу. Накрая баща ми разпери ръце:

— Аз мога да дам само половината.

Съдържателят седна. Когато се съвзе, той изкрещя:

— Сара, Сараааааааа!

Сара се появи. Мъжът ѝ изтича до нея, показва обувките и прошепна нещо.

Сара разпери ръце и навярно щеше да падне, ако не бяха я прихванали за кръста.

Баща ми вдигна рамене:

— Нямам повече.

Той бръкна в джоба си, извади пари и ги сложи на масата.

— Това е.

Сара дойде до парите, преброи ги, но поклати глава.

— Съжалявам — каза баща ми, — хайде.

Взе ме за ръце и двамата тръгнахме към изхода. Походката на баща ми беше решителна. Той си отиваше. Безвъзвратно. Зад нас останаха обувките. Кафяви, с връзки по средата... Няма Великден, Анчето няма да разтвори широко очите си... Край, край...

— Господин Димитър!

Баща ми се спря. За какво го викат?

Съдържателят застана на вратата срещу нас. Светлината хвърляше ореол върху плешивото му теме. Той приличаше на светия, който е дошъл да помогне на бедните и нещастните.

— На загуба. На!

И тикна обувките в ръцете на баща ми.

Урааааааааа... а!

Защо примигва баща ми? Нали му ги дадоха?

— Та? — каза баща ми.

— Смъквам двадесет лева от цената — разпери ръце съдържателят. — От костюемата цена. — Той вдигна пръст: — От

уважение.

Баща ми се замисли и ме погледна. Навярно е имало нещо много трагично в лицето ми, защото той изсумтя и започна да бърка в джобовете си.

Изведнъж, смаян, извади една двадесетолевка.

— Ха — гледай ти! Имал съм още двадесет лева!

И ги тикна в ръцете на съдържателя.

Съдържателят взе лъскавата двайсетолевка с такова изражение, сякаш хваща жив крокодил.

— Ама, господин Димитър, аз казах двайсет лева от мен!

— А аз — от мен — кимна баща ми.

Съдържателят въздъхна и върна крокодила.

— Е — със здраве.

Двамата се ръкуваха.

Съдържателят остана пред магазина, осветен от залязващото слънце, а ние затропахме по паважа. Хиляди цигулки свиреха погребалния марш. Светът ридаеше.

Но баща ми сякаш не чуваше нищо. Той си тананикаше някаква добруджанска песен и гледаше витрините.

— Господин Димитър, господин Димитър!

Баща ми спря. Кой ли го вика?

— А — госпожа Сара!

— Господин Димитър, вземете — каза Сара, като едва поемаше дъх, — ето.

И тикна кафявите обувки с връзки по средата в ръцете му.

— От благодарност!

Боже мой — защо мисли баща ми? Нали му ги дават?

— Е? — попита баща ми.

— От мен — още двадесет лева — махна с ръка Сара.

Баща ми я погледна замислен. Това значеше, че той трябва да додаде още тридесет лева. Откъде ще ги вземе? Нали последната двадесетолевка съвсем изненадващо изскочи някъде от джобовете му?

Сара гледаше мило. Още едно последно претърсване?

Баща ми погледна към мен. По дяволите тези детски очи! Ако ги нямаше, колко по-евтино щеше да му излиза всичко...

За да му помогне в търсенето, Сара взе обувките.

И баща ми започна да търси. Извади отново банкнотите. Сетне намери пак двадесетолевката. Аз гледах с широко отворени очи. Така навярно гледат комарджиите в ръцете на раздавача на картите.

В големите джобове — нищо.

В джобовете на жилетката — карнетка.

В задния джоб на панталоните — билети от кино. Употребени.

Няма.

И изведнъж — проблясък. В малкото джобче на сакото, където франтовете носят бели кърпички...

Ура!

Една монета от десет и една от пет.

Баща ми ги погледна нерешително, сетне въздъхна и подаде купа пари.

А останалите петнадесет?

Баща ми разпери ръце.

Съдържателят стоеше някъде по средата — между нас и магазина и гледаше към небето. Сара затропа с чехлите, отиде до него и започна да му шушука. Съдържателят изведнъж се хвана за сърцето, после разпери ръце, сетне се хвана за главата.

Но Сара беше упорита. Хвана го за ръце и го доведе при нас.

— Това е разорение — каза съдържателят, — Сара, ти поемаш греха върху себе си.

Сара го пое.

И взе парите.

И тикна обувките в ръцете ми.

И гръмнаха всички музики в света.

И засвяткаха фойерверки.

И от очите ми потекоха сълзи.

Баща ми и съдържателят се разделиха с щастливи усмивки. Днес те бяха направили хубава търговия. По всички правила. С всички нюанси, с много талант от двете страни.

Да му са честити на детето новите обуца!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.